

Sarah Waters, Parempaa väkeä

Rakkauden hinta LIISA RINNE (15.7.2015)

Sarah Watersin romaanissa *Parempaa väkeä* eletään ensimmäisen maailmansodan jälkeistä aikaa Lontoossa. Sota on muuttanut kaiken. Perinteinen brittiläinen elämänmeno on järkkynyt, mikään ei ole enää niin kuin ennen. Romaanissa muutos kulminoituu kotiin. Lontoon hienostoalueella asuva Frances Wray ja tämän äiti ovat pakotettuja ottamaan vuokralaisia. Talon miehet ovat kuolleet ja naiset jääneet hoitamaan sodan jälkeensä jättämät sotkut ja surut. Uusi tunkeutuu Barberien pariskunnan, Lilianin ja Leonardin, mukana vanhan talon ytimeen, äidin ja tyttären elämään.

"Auton ääni sai Francesin kääntämään päätänsä. Jonkin kauppiaan tavara-auto tuli tännepäin. Ei kai se voinut olla Barberien? Frances oli odottanut heidän tulevan kuorma-ajurilla tai jopa jalkaisin – mutta kyllä vain, pakettiauto pysähtyi jalkakäytävän reunaan jarrut vihlovasti kirskuen, ja nyt hän näki hytissä istuvien kasvot, jotka olivat kallellaan häntä kohti kääntyneet; autossa oli kuski ja herra Barber, ja rouva Barber näytti istuvan heidän välissään. Frances, joka tunsu olevansa ansassa ja näytteillä ikkunan edessä, nosti kättään ja hymyili.

Nyt se sitten tapahtuu, hän sanoi itselleen, hymy yhä kasvoillaan. Tämä ei ollutkaan kuin matkan alku; oli kuin olisi tullut pääteasemalle eikä haluaisi nousta junasta. Frances lähti ikkunan luota, meni alakertaan ja huusi käytävästä olohuoneeseen niin pirteästi kuin pystyi: "Äiti, nyt he tulivat."

Lukuisten brittidraamojen myötä saarivaltakunnan elämänmeno on saanut samoja ikonisia piirteitä kuin Hollywoodin luomat sielunmaisemat. Mielikuvamatkailijakin tietää miltä eri aikakaudet näyttävät. Waters vahvistaa jo olemassaolevia mielikuvia mutta myös rikastuttaa niitä. Romaanissa 20-luvun Lontoo on eläväinen, se velloo kuin organinen elin, sykkii ja tykkyttää.

Pikkutarkka kuvaus maalaa viekoittelevasti lukijan eteen tutut kadut, lukuisat eri kaupunginosat ja niiden tunnelmat. *Parempaa väkeä* onkin lukuromaani kaikille aisteille. Jazz-ajan pukujen lasketut vyötärölinjat ja päätä myötäilevät samettihatut tulevat iholle, yhtä lailla kuin asemalle suhistavan junan ääni saa lukijan höristämään korvia ja kaipaamaan teekupillista. Vaikka sota on pyyhkinyt yhteiskunnan yli ja on viemässä sitä lopullisesti uuteen aikaan niin ihmiset ovat kuitenkin samat, tunteineen, toiveineen, pelkoineen. Viikkojen kuluessa Barberin pariskunta asettuu taloksi ja kahden erilaisen naisen välille syntyy ystävyys.

"Te olette todella mukava ihminen", Frances sanoi.

Rouva Barber nosti päätään ja hymyili yllättyneenä. Mutta hän sävähti samalla.

"Älkää sanoko noin."

"Miksi ei?"

"Koska jonakin päivänä huomaatte varmasti, ettei se ole totta, ja olette pettynyt minuun."

Frances pudisti päätään. "En osaa ajatella sellaista. Mutta nyt pidän teistä vielä enemmän! Ollaanko ystäviä?"

Rouva Barber nauroi. "Toivon niin."

Molemmat naiset kaipaavat elämäänsä jotain mitä toinen tulee täyttämään. Arki kun on lopulta viikottaista siivoamista ja rutiininomaisten askareiden hoitamista. Romaanin myötä ystävyyssuhde syvenee rakkaudeksi. Fyysiseksi haluksi, kaiken läpäiseväksi tunnemyrskyksi. Mutta mitä rakkaus sitten on, kun se täytyy piilottaa satunnaisesti kosketukseksi arkiaskareiden lomassa tai naamioida viattomaksi puistokävelyiksi? Mitä me olemme valmiit uhraamaan rakkauden tähden, minkä kaiken menettämään?

"Eikö rakkaus loppujen lopuksi ollut mitään muuta, hän ajatteli valjusti. Vain asia, joka pelasti ihmisen yksinäisyydeltä? Eräänlainen vakuutus merkityksettömyyttä vastaan? Kuinka todellinen heidän intohimonsa oli viime kädessä? Frances muisti, kuinka pinnalliselta se oli tuntunut Edithin käynnin jälkeen. Juuri nyt, pimeässä, tuntui, että se oli täysin tyhjän päällä. Lilian ja Frances eivät olleet edes syöneet ateriaa yhdessä – he olivat tehneet vain hupsujaeväsretkiä puistoon. Ja silti he tekivät suunnitelmia, pohtivat uhrauksia, pakottivat muutkin ihmiset – äidin, Leonardin, uhrautumaan ..."

Romaani rakentuu ennen ja jälkeen -tilanteeseen. Paljastamatta sen enempää juonesta kysymykset syvenevät romaanin edetessä. Melodramaattinen tyyli myötäilee henkilöiden mielenliikkeitä, ja sävy muuttuu tummemmaksi, tunnelma painostavammaksi.

Vaikka homoseksuaalisuus meidän yhteiskunnassamme ei enää ole rikos, herättää tasa-arvoinen avioliittolaki kiivasta keskustelua, puolesta ja vastaan. Kyse ei niinkään ole rakkaudesta ja intohimosta itsessään vaan siitä kehen se kohdistuu. Jos rakastut "väärään" ihmiseen, on rakkauden lopputulemana rangaistus, vai onko? Romaanissa romanttinen rakkaus ja sen kaipuu myllertää ihmisten välisiä suhteita. Hienosti Waters kietoo kuitenkin henkilöiden kohtalot osaksi yhteiskunnallisia sääntöjä ja moraalikoodistoa. Yksilön valinnat ovat henkilökohtaisia, mutta niiden seuraukset ulottuvat laajemmalle. Ja sovinnaisuuden läpi murtautuminen vaatii rohkeutta ja uskallusta.

Sarah Waters, *Parempaa väkeä*, Tammi, 2015, s. 595, suom. Helene Bütsow